

## بررسی اثرات گردشگری روستایی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیر ساختی در جامع میزبان مطالعه موردی: روستاهای افرینه، پاران پرویز و ولیعصر شهرستان پلدختر

سجاد بازوند

دانشجوی دکتری گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران،  
ایران

تهمینہ دانیالی<sup>۱</sup>

دانشیار گروه برنامه‌ریزی روستایی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

بهرام آزاد بخت

استادیار گروه ژئومورفولوژی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

بتول باهک

استادیار گروه آب و هواشناسی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

سیمین ارمنغان

استادیار گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، واحد یادگار امام خمینی (ره) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۵/۳۱ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۵/۳۱

### چکیده

هدف این پژوهش بررسی اثرات گردشگری روستایی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیر ساختی در جامع میزبان است. پژوهش حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از حیث ماهیت و روش انجام کار توصیفی-تحلیلی است. جامعه آماری پژوهش را مردم محلی روستاهای پاران پرویز، افرینه و ولیعصر شهرستان پلدختر تشکیل می‌دهد که بر طبق آمار سال ۱۳۹۵ جمعیت آن‌ها ۴۰۸۴ نفر بوده است تشکیل می‌دهد. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که به وسیله آن تعداد ۳۵۱ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شده است. جهت تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از آزمون تی تک نمونه‌ای و تحلیل رگرسیون چند متغیره استفاده شده است. نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که گردشگری باعث بهبود یافتن وضعیت ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیرساختی و کالبدی شده است چرا که میانگین بدست آمده برای بعد اقتصادی با میانگین ۳/۱۵۷، بعد اجتماعی با میانگین ۳/۲۲۰، بعد زیرساختی با میانگین ۳/۲۲۱ و بعد کالبدی با میانگین ۳/۲۲۴ بالاتر از میانگین مطلوب ارزیابی شده‌اند. نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که گردشگری بیشترین تاثیر را بر بعد اقتصادی و بعد کالبدی به ترتیب با مقدار بتای ۰/۳۸۸ و ۰/۳۲۱ داشته است؛ و کم‌ترین تاثیر با ضریب بتای ۰/۱۳۳، بر بعد اجتماعی و بعد زیرساختی با ضریب بتای ۰/۲۶۵ در روستاهای مورد مطالعه داشته است.

کلیدواژگان: گردشگری، گردشگری روستایی، اثرات گردشگری، جامعه میزبان، شهرستان پلدختر.

<sup>۱</sup> نویسنده مسئول: t.daniali@yahoo.com

## مقدمه

گردشگری به عنوان ابزاری توانمند، امروزه نقش غیر قابل انکاری در تغییر و شکل دهی محیط پیرامون دارد (حیدری ساربان، ۱۳۹۶: ۱۷۸). نگاهی وسیع به آمار گردشگران جابجا شده در سطح بین الملل و میزان درآمد زایی و اشتغال آن‌ها، همچنین سطح وسیع تعاملات بین جامعه میهمان و میزبان، جایگاه صنعت گردشگری را در تعاملات ملی و بین المللی نمایان می‌سازد (یعقوبی جویباری، ۱۳۹۴: ۱). یکی از راهبردهایی که در دهه‌های اخیر، در اغلب کشورهای جهان مورد توجه بوده و نتایج مثبت داشته است، توسعه و گسترش گردشگری در نواحی روستایی و استفاده از جاذبه‌های متعدد طبیعی و فرهنگی روستا به عنوان منبع درآمدی و در عین حال کمک به حفاظت از سرمایه‌ها و جاذبه‌های منحصر به فرد طبیعی و فرهنگی روستا است (محمدی و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۲۲). در راستای توسعه گردشگری در مقاصد مختلف، شیوه زندگی جامعه میزبان ممکن است تحت تاثیر تغییرات ساختاری در صنعت گردشگری قرار گیرد (علیقلی زاده فیروزجانی، ۱۳۹۳: ۳۸). نوع و میزان اثرات گردشگری در یک مقصد از عوامل متعددی متاثر می‌شود؛ از جمله مهمترین این عوامل ویژگی‌های جامعه میزبان و میهمان و ماهیت فعالیت‌های گردشگر در مقصد می‌باشند (اجزاء شکوهی و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۰۵). بنابراین مشارکت و پشتیبانی ساکنین محلی از توسعه گردشگری برای پایداری این نعمت در هر مقصد ضروری است. درک نگرش ساکنین می‌تواند سیاست کاهش اثرات بالقوه مخرب توسعه گردشگری را تسهیل بخشد و باعث به حداکثر رساندن منافع آن و همچنین حمایت حداکثر جامعه از توسعه گردشگری شود (Stylidis et al, 2014: 33). همچنین درک و توجه به حمایت ساکنین از توسعه گردشگری برای دولت‌های محلی و سیاست گذاران بسیار مهم است. در بسیاری از مطالعات مربوط به توسعه گردشگری بحث تاثیر و تاثر جامعه میزبان مغفول مانده است (کوهی حبیبی، ۱۳۹۵: ۳). گردشگری به عنوان یک شغل قابل توجه از فعالیت انسانی، می‌تواند اثرات عمده‌ای داشته باشد. این اثرات در ناحیه مقصد که در آن گردشگران با محیط، اقتصاد، فرهنگ و جامعه محلی در تعامل هستند؛ قابل مشاهده است. از این رو، مرسوم است که اثرات گردشگری تحت عنوان اثرات اجتماعی- فرهنگی، اقتصادی و محیطی در نظر گرفته شوند (میسون، ۲۰۱۵: ۳۶).

کشور ایران از جمله کشورهایی است که می‌تواند در زمینه گردشگری بسیار موفق عمل کند، چرا که رتبه‌ی دهم جاذبه‌های باستانی و گردشگری و رتبه‌ی پنجم جاذبه‌های طبیعی را داراست. با این وجود مشکلات گردشگری در ایران سبب شده است که ایران نسبت به توانایی‌ها و پتانسیل‌های موجود، در مقایسه با سایر کشورها سهم کمتری از توسعه گردشگری داشته باشد و از توسعه‌ای در خور جایگاه واقعی آن برخوردار نباشد. آماده نبودن بسترهای اقتصادی مناسب برای جذب سرمایه‌گذاری، محدودیت‌های اجتماعی و مذهبی برای گردشگران، عدم هماهنگی بین سازمان‌های مرتبط با گردشگری، ناآگاهی مردم از اثرات مثبت گردشگری و ... از جمله عمده‌ترین کاستی‌های موجود در صنعت گردشگری ایران است. یکی از مهمترین عوامل در این زمینه، عدم توجه به جامعه محلی میزبان به عنوان میزبان اصلی گردشگران است. اینکه جامعه میزبان چگونه، تاچه حد و از چه طریقی از توسعه گردشگری حمایت می‌کند، موضوعی است که باید مورد تحلیل و بررسی قرار گیرد تا بتوان در جهت توسعه گردشگری روستایی پایدار اقدام نمود.

با توجه به مطالب گفته شده، پژوهش حاضر بر اثرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، زیرساختی و کالبدی گردشگری روستایی از نگاه جامعه میزبان (روستاهای دهستان افرینه) تمرکز داشته و به بررسی چگونگی تاثیرات گردشگری روی درآمد، اشتغال، ایجاد بازارهای جدید، افزایش قیمت زمین و مسکن، کاهش یا افزایش کشاورزی، ایجاد و بهبود امکانات رفاهی، تاسیس مکانهای اقامتی، ایجاد پارکها و مراکز تفریحی، تغییر پوشش سنتی مردم بومی، توسعه زیرساختها و غیره می‌پردازد. بنابراین یافته‌های این پژوهش می‌تواند از یک سو به سیاستگذاران برای توسعه سیاست‌های تطبیقی و از سوی دیگر به سرمایه‌گذاران برای ترغیب در سرمایه‌گذاری کمک کند. همچنین جامعه میزبان هم با درک بیشتر در جهت منافع خویش به حمایت از گردشگری بپردازد. شهرستان پل دختر یکی از شهرستان‌های استان لرستان است که از طبیعت بسیار زیبا و بکر، موقعیت مناسب و قرارگرفتن به عنوان مرز بین دو استان خوزستان و لرستان و داشتن آب و هوای بسیار مناسب و مکان‌ها و تالاب‌های بسیار جذاب و دیدنی یکی از مهمترین شهرستان‌های استان لرستان در زمینه گردشگری است. همچنین روستاهای این شهرستان نیز از پتانسیل بسیار بالا جهت جذب گردشگر و مسافران دارد و همچنین تعدادی از این روستاها به عنوان روستاهای نمونه گردشگری شناخته شده‌اند و به عنوان روستاهای گردشگری ثبت شده‌اند. این پتانسیل بسار بالا، و موقعیت خاص این روستاها می‌تواند نقش بسیار مهمی در توسعه روستاهای شهرستان داشته باشد. هدف این پژوهش بررسی اثرات گردشگری روستایی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیرساختی در جامع میزبان مطالعه موردی: روستاهای افرینه، پلان پرویز و ولیعصر شهرستان پلدختر است. پژوهش حاضر در پی پاسخ به این سوال است که اثرات گردشگری روستایی بر ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی، کالبدی و زیرساختی در جامع میزبان (روستاهای افرینه، پلان پرویز و ولیعصر شهرستان پلدختر) چگونه است؟

عادل (۱۳۹۱) به بررسی نگرش جامعه میزبان نسبت به گردشگری و پیامدهای آن در یک بافت زنده تاریخی پراخته است. نتایج تحقیق وی نشان داد که، از بعد اجتماعی گردشگری در وضعیت پایداری قرار دارد. وابستگی منطقه به گردشگری، پیش بینی بهبود شرایط محله به ویژه در عرصه امنیتی و محیطی، میزان آگاهی و حساسیت افراد نسبت به مسائل فرهنگی و هویتی از جمله عوامل تاثیر گذار بر ارزیابی افراد نسبت به گردشگری می‌باشد. تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱) در پژوهشی به تحلیل بر نگرش جامعه میزبان به اثرات اجتماعی - فرهنگی پرداختند و به این نتیجه رسیدند که از دیدگاه ساکنان و مسولین، گردشگری تاثیری مثبتی نظیر افزایش آگاهی‌های عمومی و بالارفتن سطح استانداردهای زندگی مردم و اثرات منفی نظیر تغییر در آداب و سنن محلی و افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی - فرهنگی موجب شده است. مطیعی لنگرودی و رضائیه آزادی (۱۳۹۲) به ارزیابی اثرات اقتصادی گردشگری از دیدگاه جامعه میزبان در تفرجگاه بند ارومیه پرداختند و به این نتیجه رسیدند که گردشگری اثرات مثبتی همچون ایجاد اشتغال برای جوانان و افزایش درآمد برای ساکنین محلی و اثرات منفی مانند افزایش قیمت زمین برای ساکنین محلی به دنبال داشته است. قنبری و همکاران (۱۳۹۲) به بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی از دیدگاه جامعه میزبان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که از نظر جامعه میزبان اثرات گردشگری بر توسعه روستایی سکونتگاه‌های روستایی بخش ماهان کرمان با ۷۴/۱۸ بالاتراز میانگین مفروض ۶۶ است با این حال ارزیابی روستاییان در مورد اثرات اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی گردشگری بر روستاهای مورد بررسی متفاوت است.

همچنین نتایج نشان می‌دهد که اگرچه روستاهای بخش ماهان کرمان از قابلیت بالایی در زمینه جذب گردشگر برخوردارند اما تقویت زیرساخت‌های مورد نیاز در گسترش جریان گردشگری روستایی بخش ماهان ضروری است. رسولی (۱۳۹۴) به بررسی میزان تاثیر عناصر فرهنگی برنگرش جامعه میزبان در حمایت از توسعه گردشگری پرداخته و به این نتیجه گرفته است که نگرش جامعه میزبان به توسعه گردشگری فرهنگی مثبت بوده و ساکنین خواهان افزایش تعداد گردشگران می‌باشند. عوامل مختلفی در شکل‌گیری این نگرش نقش داشتند اما مهمترین عاملی که این نگرش را پیش‌بینی می‌کرد پایگاه اجتماعی فرهنگی مردم جامعه محلی بوده است. حسام (۱۳۹۵) به بررسی و سنجش جامعه میزبان به تاثیرات اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی توسعه گردشگری پرداخته است و به این نتیجه رسیده است که درآمد و اشتغال، محیط زیست و ارتباطات، اجتماعی و فرهنگی، مسکن و زیرساختی به ترتیب مهمترین عوامل بوده است. محمدی و همکاران (۱۳۹۶) به بررسی اثرات گردشگری بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی از دید جامعه میزبان پرداخته‌اند و نتیجه گرفته‌اند که همه ابعاد معیشت پایدار (بعد انسانی، اجتماعی، طبیعی، فیزیکی، مالی) تاثیر معنی‌داری را بر معیشت پایدار روستاییان دارند. همچنین نتایج براساس تحلیل مسیر حاکی از آن است که همه ابعاد تاثیر مستقیم و غیر مستقیمی بر معیشت پایدار روستایی دارند. دهقانی و عادل‌ساردوئی (۱۳۹۷) به بررسی تاثیر توسعه گردشگری روستایی بر مولفه‌های فرهنگی ساکنان روستایی پرداختند و نتیجه گرفتند که اثرگذاری گردشگری روستایی بر شش مولفه سبک پوشاک، مصرف مواد غذایی، گسترش مصرف گرای، ارتباطات خانوادگی، زبان و گویش بومی و مشارکت و احساس امنیت معنی‌دار است. بیشترین اثر فرهنگی گردشگری بر دو مولفه گسترش مصرف گرای و سبک پوشاک روستاییان بود. همچنین نتایج نشان داد توسعه گردشگری نه تنها به تداوم فرهنگ محلی در روستاهای مورد مطالعه کمک نکرده، بلکه آن را با تهدیداتی نیز مواجه ساخته است.

کریستوفر منسا (۲۰۱۲) به بررسی نگرش‌های ساکنان نسبت به اثرات اقتصادی - اجتماعی گردشگری پرداخته است و چنین نتیجه گرفته است که رضایت ساکنان نسبت به گردشگری، توسعه‌ی جامعه توسط گردشگری، حفاظت از میمون‌ها و افزایش تصویر ذهنی جامعه و ایجاد فرصت‌های شغلی را در پی داشته است. چوانگ (۲۰۱۳) پژوهشی با موضوع ادراک ساکنان تائو از اثرات اجتماعی و فرهنگی گردشگری در جزیره تایوان انجام داد و به این نتیجه رسید که ساکنان از تعامل با گردشگران لذت می‌برند و دید مثبتی نسبت به توسعه گردشگری دارند. همچنین نتیجه تحقیق نشان داد ادراک ساکنان این روستاها از اثرات اجتماعی - فرهنگی گردشگری قابل توجهی با جنسیت، محل اشتغال، مدت زمان اقامت در منطقه و سن ندارد، بلکه ارتباط قابل توجهی با سطح تحصیلات، وضعیت اشتغال، سطح درآمد، وضعیت تاهل و روستای محل اقامت دارد. گاوریل (۲۰۱۵) به بررسی اثرات گردشگری بر جامعه میزبان در کشور رومانی به این نتیجه رسید که فرصت‌های بالقوه گردشگری روستاهای کوچک، گردشگری عاملی برای توسعه اقتصادی روستاها و جایگزینی برای وابستگی به کشاورزی در جامعه روستایی می‌داند که فرصت‌های اشتغال را برای ساکنان فراهم آورده است و موجب جذابیت محیط روستا برای جوانان شده است. بیدالپ (۲۰۱۵) به بررسی اثرات اقتصادی گردشگری بر نواحی روستایی کامبوج پرداخته و چنین نتیجه گرفته است که در گذشته علت اصلی مهاجرت‌های روستاییان فقیر، کسب مهارت و اشتغال در مکان‌های دیگر بوده است. در حال حاضر این خانواده‌های روستایی با توسعه گردشگری در این روستاها و اشتغال در امر گردشگری امرار معاش می‌کنند.

آندرسون و همکاران (۲۰۱۵) در پژوهشی بیان داشتند که محیط زیست طبیعی پیرامون نقش مهمی را در جذب گردشگران به نواحی روستایی بازی می‌کند؛ ولی عدم مشارکت دادن روستاییان در تصمیم‌گیری‌های مربوط به گردشگری مانع توسعه گردشگری روستایی می‌شود. آکا (۲۰۱۶) بر این اعتقاد است که توسعه و گسترش گردشگری روستایی می‌تواند اثرات ژرفی بر توانمندی‌های محیطی، اقتصادی، اجتماعی، روان‌شناختی افراد ساکن در مناطق روستایی بگذارد. متیو و ساریجش (۲۰۱۷) به بررسی اثرات گردشگری پایدار بر کیفیت زندگی جامعه میزبان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که برای دستیابی به اهداف گردشگری پایدار باید رفاه جامعه میزبان در نظر گرفته شود. داودس (۲۰۱۸) در مطالعات خود دریافتند که با ورود گردشگران به مناطق روستایی میزان دانش و آگاهی روستاییان بالا رفته و متعاقب آن گرایش روستاییان نسبت به یکدیگر افزایش پیدا کرده و در نتیجه میزان تعامل اجتماعی آنها در مدیریت پایدار روستا بالا می‌رود.

این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از حیث ماهیت و روش انجام کار توصیفی-تحلیلی است که به دو روش مطالعه کتابخانه‌ای و پیمایشی میدانی انجام شده است. در بخش مطالعه توصیفی روش کتابخانه‌ای کاربرد اصلی را دارد زیرا مبانی نظری تحقیق و اشراف بر موضوع پژوهش تنها با مرور مطالعات و تحقیقات انجام گرفته موجود مستند امکان پذیر است. همچنین شناخت و آگاهی از وضعیت موجود منطقه مورد مطالعه نیز با توصیف آنچه وجود دارد ممکن می‌باشد. پس از جمع‌آوری اطلاعات کافی از طریق مطالعه کتابخانه‌ای گام بعدی پژوهش با ابزار پرسشنامه آغاز شد. در این بخش پس از طراحی پرسشنامه مورد نیاز جهت جمع‌آوری داده بین مردم محلی توزیع و اطلاعات مورد نیاز جمع‌آوری شد. این بخش شالوده اصلی تحقیق را شامل می‌شود. هرآنچه در گام نخست بدست آمد جهت تحلیل داده‌های بدست آمده از پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفته شد. جامعه آماری پژوهش را مردم محلی روستاهای افرینه، پران پرویز و روستای ولیعصر تشکیل می‌دهند که براساس سرشماری سال ۱۳۹۵ جمعیت این سه روستا ۴۰۸۴ نفر بوده است. برای انتخاب حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده است که به وسیله آن تعداد ۳۵۱ نفر به عنوان حجم نمونه به صورت تصادفی طبقه بندی شده انتخاب شد (جدول ۱). جهت تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهش از آزمون تی تک نمونه‌ای، تحلیل رگرسیون چند متغیره و تحلیل مسیر استفاده شده است.

جدول ۱. تعداد و درصد حجم نمونه اختصاص یافته به هر روستا

روستا	جمعیت	تعداد خانوار	درصد پرسشنامه	تعداد پرسشنامه
افرینه	۱۹۴۴	۵۵۵	۴۸	۱۶۸
پران پرویز	۹۷۵	۲۷۶	۲۴	۸۵
ولیعصر	۱۱۶۵	۳۴۱	۲۸	۹۸
جمع	۴۰۸۴	۱۱۷۲	۱۰۰	۳۵۱

منبع: مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵ و محاسبات نگارنده، ۱۳۹۹

### مبانی نظری

صنعت گردشگری به عنوان یکی از صنایع مهم اقتصاد جهان شناخته شده است، زیرا این بخش حدود ۱۸ درصد از فعالیت‌های اقتصادی را تولید می‌کند. بی تردید اعتقاد بر این است که گردشگری به عنوان یک صنعت پناهگاه امن

برای کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه شناخته شده است (Matthew et al, 2019: 2). گردشگری یک صنعت بسیار رقابتی است و یک فعالیت مبتنی بر مقصد است که در هر منطقه با توجه به منابع طبیعی و فرهنگی و ی‌ساخت‌های آن متفاوت است (Kevin et al, 2019: 321). گردشگری یک روش موثر برای کاهش فقر در برخی از جوامع سنتی محسوب می‌شود، زیرا گردشگری مشاغل مختلفی را نسبت به معیشت سنتی و نیز فرصت‌های فروش محصولات محلی به وجود می‌آورد (Lee and Jan, 2019: 368). گردشگری تاثیر مثبتی بر اقتصاد، جامعه، فرهنگ و محیط زیست دارد، مانند سهم آن در تولید ناخالص داخلی. بهبود زیرساخت‌ها، حفاظت و بازسازی فرهنگ و افزایش آگاهی محیط زیست. در عین حال گردشگری همچنین مجموعه‌ای از پیامدهای منفی را که در تعداد زیادی از مطالعات، مانند افزایش قیمت‌ها مشخص شده است، ایجاد می‌کند (Wang and Youtsumoto, 2019: 22).

سازمان گردشگری جهانی، گردشگر را به عنوان افرادی که برای اقامت در خارج از محیط معمول خود برای بیش از یک سال متوالی برای اوقات فراغت، کسب و کار و سایر اهداف جابجا می‌شود می‌داند (Matthew et al, 2019: 2).

توسعه گردشگری در حفظ صلح و نظم و به حداقل رساندن فاصله فرهنگی درک شده بین گردشگران و میزبانان را ممکن می‌سازد. با این حال، چنین مزایایی بدون هیچ هزینه‌ای به دست نمی‌آید. توسعه گردشگری در یک منطقه ممکن است منجر به مسائل مختلف اجتماعی و زیست محیطی مانند ترافیک و آلودگی شود (Fan et al, 2019: 4).

توسعه گردشگری فرصت‌های شغلی مستقیم و غیر مستقیم را به وجود می‌آورد و باعث کاهش کسری بودجه در حساب جاری می‌شود و درآمد حاصل از مالیات بیشتری را برای دولت برای اجرای فعالیت‌های اقتصادی تولید می‌کند (Dogru & Bulut, 2018: 425). نگرش‌های میزبان مثبت نسبت به توسعه گردشگری می‌تواند کیفیت خدمات و زیرساخت‌های نامشهود ارائه شده در مقصد را بهبود بخشد، که در نتیجه، تصویر مقصد را جذب می‌کند و گردشگران بیشتری را جذب می‌کند (Fan et al, 2019: 4). گردشگری روستایی میزبان فرصت‌های مالی بسیار بیشتر نسبت به کسب و کارهای دیگر است. علاوه بر این، میزبانان گردشگری روستایی معمولاً دوستدارانی هستند که در فعالیت‌های گردشگری برای درآمد اضافی فعالیت می‌کنند نه به عنوان وابستگی اصلی آنها نسبت به سایر بازیکنان در صنعت. با این حال، درآمد حاصل از گردشگری روستایی در برخی موارد نسبتاً کوچک است (Fotiadis et al, 2019: 2). گردشگری روستایی مدت زمانی طولانی است که به منزله ابزار بالقوه توسعه اجتماعی-اقتصادی و تجدید حیات مناطق روستایی در نظر گرفته می‌شود، به ویژه روستاهایی که تحت تاثیر کاهش فعالیت‌های کشاورزی به شیوه سنتی قرار گرفته‌اند، بیشتر مورد هدف گردشگری بوده‌اند (نعیمی و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۰). گردشگری روستایی را می‌توان به عنوان یک فعالیت گردشگری تعریف کرد که شامل سایر زیرمجموعه‌های کوچکتر مانند گردشگری مزرعه، گردشگری روستایی که در حال رشد است تا به منظور کمک، توسعه و ترویج "محیط گردشگری روستایی" هر منطقه روستایی از طریق رویه پایدار که با ارزش‌های طبیعی، انسانی و اجتماعی سازگار است (Fotiadis et al, 2019: 2).

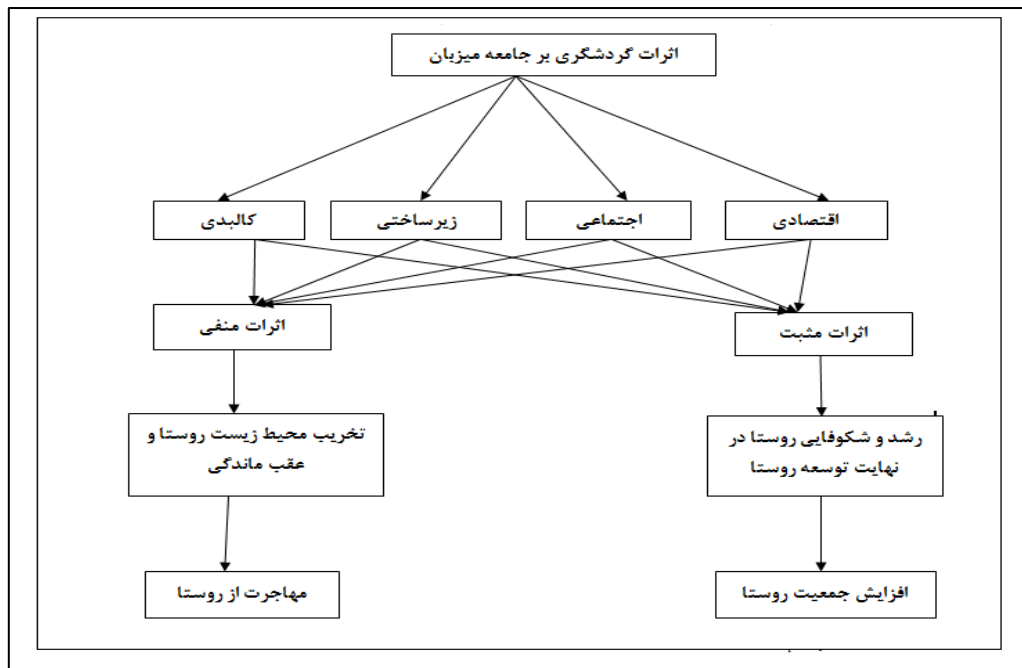
پیشرفت و توسعه گردشگری به عنوان یکی از مهمترین فعالیت‌های اقتصادی کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه و رقابت‌های گردشگری برای جذب گردشگران در دهه‌های اخیر است. برنامه‌ریزان در دو دسته اصلی به

منظور افزایش درآمد گردشگری فعالیت می‌کنند: اول، افزایش رضایت گردشگران و ترویج لذت و کیفیت تجربه گردشگری و دوم، تلاش برای محافظت از جامعه میزبان (میرتقیان رودسری و قریبی، ۲۰۱۹: ۳۲). با اینکه گردشگری رشد خیره کننده‌ای در سال‌های اخیر داشته ولی اثرات بر جامعه میزبان به درستی شناخته نشده اند، به منظور پایداری بلند مدت مقصد باید به این مبعث توجه ویژه‌ای مبذول گردد. گستره اثرات گردشگری وسیع است و اغلب بر حوزه‌ای تاثیر گذار هستند که کمتر به گردشگری مربوط است. به عنوان مثال اثرات اجتماعی - فرهنگی برای ما روشن می‌سازد که چگونه گردشگری به تغییرات در نظام ارزش‌ها، رفتارهای فردی، روابط خانوادگی، شیوه زندگی جمعی و بسیاری موارد دیگر کمک می‌کند. اثرات اجتماعی فرهنگی همان اثرات گردشگری به وجود می‌آید (رسولی، ۱۳۹۵: ۶). اثرات اجتماعی و فرهنگی گردشگری بسیار دشوار است. اثرات اجتماعی فرهنگی بعضی اوقات مربوط به کیفیت زندگی، ارزش‌ها، هنجارها، جامعه و آسیب‌های محیطی است. اثرات مثبت و منفی اجتماعی و فرهنگی وجود دارد. اثرات مثبت عبارتند از: جامعه اطراف مقصد گردشگری سالم تر است، آن‌ها برای راحتی تعامل با گردشگران، داشتن شیوه تفکر گسترده، تقلید عادت‌های خوب، درک عادت‌های مردمان دیگر، تمایل به حفظ فرهنگ خود (رقص‌های سنتی، آشپزی سنتی، و میراث)، پذیرش تفاوت‌ها، توانایی انجام نیازهای اساسی (مواد غذایی، خانه‌ها و لباس‌ها)، تشویق مردم به مشارکت در فعالیتهای گردشگری، ارائه فعالیتهای توریستی، زنان با استفاده از منابع خام در روستا، خانه‌های شغلی برای گردشگران و انجام نوآوری و تهیه غذاهای سنتی توسط زنان (Pramanik and Inkgadijaya, 2017: 2). تأثیرات گردشگری می‌تواند بر جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و زیست محیطی باشد. تأثیر مثبت اقتصادی مانند درآمد بیشتر برای جامعه میزبان دارد. زیرا امکان فرصت‌های شغلی جدید بوجود می‌ورد. علاوه بر این، زیرساخت و حمل و نقل مناسب فراهم می‌کند. تأثیر منفی گردشگری بر اقتصاد ممکن است در مقصد گردشگری ایجاد شود، از جمله هزینه‌های بالاتر کالاها و خدمات، هزینه‌های معمول و هزینه‌های گران قیمت اموال (Pramanik and Inkgadijaya, 2017: 2).

اثرات فرهنگی در مدت زمان طولانی تر، تغییر تدریجی در اعتقادات، ارزشها و عادات فرهنگی جامعه را موجب می‌شوند، که تا حدی به دلیل تقاضای فوری گردشگران برای سوغاتی‌های فرهنگی و تا حدی به دلیل شرایط وابستگی فرهنگی جامعه میزبان به کشورهای گردشگر فرست اتفاق می‌افتد. برنز و هولدن بحث می‌کنند که فرهنگ‌های مختلف به عنوان یک منبع تجاری برای جذب گردشگران به جامعه میزبان، در نظر گرفته می‌شوند. شکی نیست که تعداد زیادی از گردشگران تمایل به بازدید از مقاصد دارند که فرهنگ آنها با فرهنگ خودشان متفاوت است. با اینحال اغلب هنگامی که گردشگران به جامعه میزبان می‌آیند و در تماس با آنها قرار می‌گیرند، فرهنگ پذیری (یعنی تغییر در فرهنگ گروه یا افراد در نتیجه تماس با فرهنگی متفاوت) اتفاق می‌افتد. رفتار جامعه میزبان می‌تواند به طور موقت هنگامی که در تماس با گردشگران قرار می‌گیرند، تغییر کند. اما گاهی اوقات، گردشگری



موجب تغییرات بیشتری نسبت به دیگر عوامل در رفتار و نگرش ساکنین می‌شود. از طرف دیگر، گردشگری انجام فعالیت‌های فرهنگی را تشویق می‌کند و میراث فرهنگی جامعه را بهبود می‌بخشد (ملکی، ۱۳۹۰: ۲۴-۲). تاثیر گردشگری بر محیط زیست می‌تواند دیدگاه‌های بهتری در برخی مناطق ایجاد کند. اثرات منفی بر محیط زیست شامل آسیب محیط (خرابکاری)، ضعف نگهداری و بهداشت، کاهش تهویه هوا، عدم دسترسی به آب پاک، افزایش سر و صدا و آلودگی هوا، کاهش فضاهای باز و وضعیت نگه داشتن گیاهان و حیوانات (Pramanik and Ingkadijaya, 2017: 2).



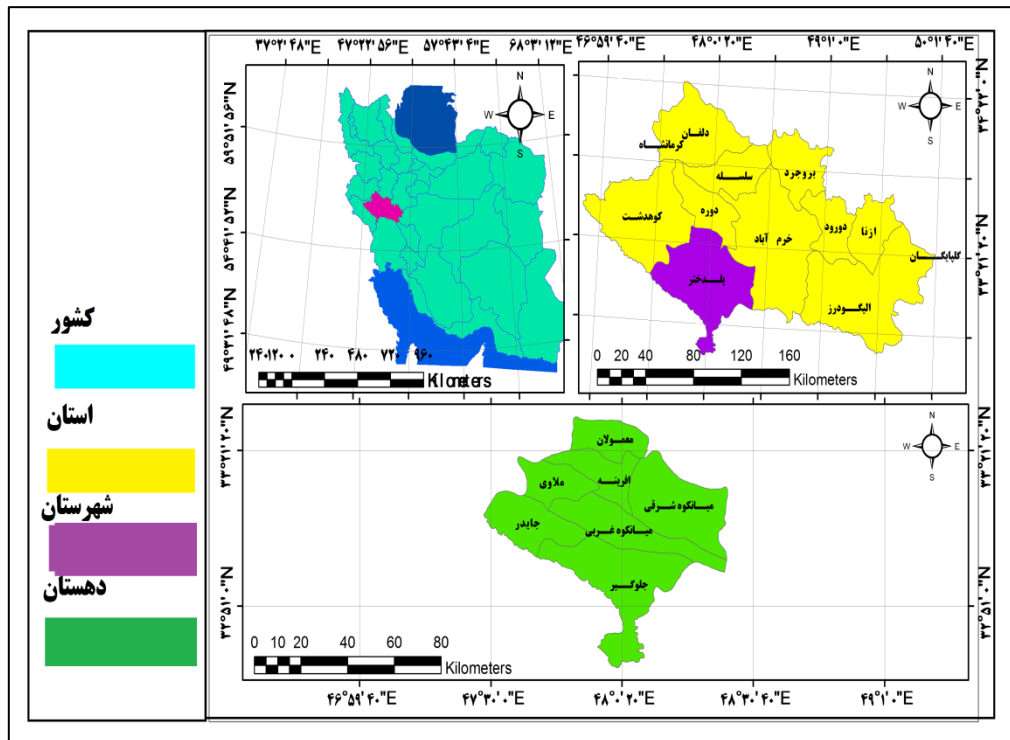
شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

منبع: نگارندگان، ۱۳۹۹

#### محدوده مورد مطالعه

شهرستان پلدختر در جنوب استان و مرز بین استان‌های لرستان، خوزستان و ایلام قرار دارد (شکل ۲). طبق سرشماری ۱۳۹۵ جمعیت شهرستان ۷۷۷۶۴ نفر (۳۰۰۱۲ خانوار) است. ۳۵۹۲۴ نفر (۱۹۲۸۸ خانوار) در نواحی شهری و ۴۱۸۴۰ نفر (۱۰۷۲۴ خانوار) در نواحی روستایی زندگی می‌کنند (مرکز آمار ایران، ۱۳۹۵). این شهرستان دارای دو بخش است. بخش مرکزی دارای چهار دهستان به مرکزیت شهر پلدختر و بخش معمولان دارای سه دهستان با مرکزیت شهر معمولان است (بذرافشان و همکاران، ۱۳۹۷: ۱۲۲).





شکل ۲. موقعیت سیاسی شهرستان پلدختر در استان لرستان و کشور

منبع: پایگاه داده‌های علوم زمین

در شهرستان پلدختر کارهای خاک‌شناسی توسط مرکز تحقیقات آب و خاک صورت گرفته که نتایج آن بدین صورت ارائه شده است. واحدهای مختلف این سری خاک‌ها با علامت‌های ۱/۲ مشخص گردیده و از نظر طبقه‌بندی جزء خاک‌های هیپرترمیک و آنتی سول‌ها است. خاکی است خیلی عمیق به رنگ قهوه‌ای تا قهوه‌ای تیره با بافت متوسط ساختمان فشرده همراه با ۱۰ درصد سنگریزه که بر روی طبقه‌ای به رنگ قهوه‌ای مایل به زرد تیره تا قهوه‌ای مایل به زرد با بافت متوسط و ساختمان فشرده قرار گرفته است. این طبقات بر روی طبقاتی با رنگ قهوه‌ای مایل به زرد تیره تا قهوه‌ای مایل به زرد با بافت متوسط و سبک ساختمان فشرده که دارای حدود ۵ درصد سنگریزه همراه با مقدار کمی آهک به صورت رشته‌ای است قرار گرفته است (امرای، ۱۳۹۲: ۵۱).

شهرستان پلدختر در ناحیه مرکزی لرستان در حد فاصل طول‌های خاوری در بخش چین خورده رشته کوه زاگرس قرار گرفته است. روند اصلی ساختارهای منطقه تقریباً خاوری - باختری تا شمال باختری - جنوب خاوری و موازی با روند گسل اصلی بالارود است. از دیدگاه زمین‌شناسی، این منطقه (پلدختر) بخشی از زون ساختاری زاگرس چین خورده است که روند آن شمال غربی - جنوب شرقی است از و مهمترین ویژگی‌های آن تعلق به آن سیستم کوهزایی آلبی است که بیانگر جوان بودن و عدم تکامل پروفیلی خاک‌های منطقه است (عزیزی، ۱۳۹۶: ۴۵).

این منطقه از سمت جنوب و جنوب غربی به تاقدیس کبیرکوه از و شمال به تاقدیس ماله‌کوه و از شرق به تاقدیس - های چناران و تپه ماهورهای چناران و گچساران از و غرب به آبرفت‌های شهرستان دره شهر محدود می‌شود. همچنین سازندهای مختلفی مانند سازندهای گچساران، آغاچاری، امیران، کشکان، گورپی و غیره وجود که دارد

دارای ویژگی‌های مختص به خود می‌باشند. از نظر خاک شناسی لایه‌های ریزدانه و نفوذناپذیر سازند نتواند در زمین نفوذ و کند رواناب زیادی در مدت زمان کوتاهی ایجاد و شود جریان سیل را شتاب بخشد (کرمی، ۱۳۹۲: ۳۷).

منطقه پلدختر از نظر توپوگرافی کوهستانی است در که میان سلسه جبال زاگرس قرار گرفته است و هر به قدر طرف جنوب پیش رویم از کوهستانی بودن منطقه کاسته و هموار می‌شود. با توجه به کوهستانی بودن منطقه و تنوع عوارض زمینی از نظر مورفولوژیکی دارای منظره‌ای یکنواخت نبوده بلکه از کوه‌های مرتفع، جلگه‌ها، دشت‌های باریک کم و عرض دره‌های متعدد تشکیل یافته است. واحدهای فیزیوگرافی منطقه شامل: مخروط افکنه‌های آبرفتی و کوهپایه‌ای، اراضی فلات، دشت‌های آبرفتی کوهپایه‌ای، دشت‌های آبرفتی رودخانه‌ای، دشت‌های سیلابی کنار رودخانه که شامل تراس‌های بالای و تراس‌های پایین رودخانه‌ای و نیز اراضی پست می‌باشند (طوبابی‌نژاد، ۱۳۹۲: ۸۰).

شهرستان پلدختر نسبت به سایر مناطق استان لرستان دارای میانگین سالانه دمای بیشتری است. براساس آمارهای هواشناسی متوسط دمای سالانه ۲۴ درجه سانتیگراد ثبت شده است، که گرم‌ترین ماه سال تیر و سردترین ماه سال دی‌ماه است. درعین حال حداکثر مطلق دما ۴۵/۸ درجه سانتیگراد و حداقل آن ۴ درجه سانتیگراد به ترتیب در مرداد و دی‌ماه رخ می‌دهد. روزهای یخبندان در این شهرستان به ندرت اتفاق می‌افتد که محدود به دی‌ماه است. به گزارش هواشناسی شهرستان پلدختر در یک دوره ۱۰ ساله میانگین درجه حرارت شهرستان در ماه‌های مختلف بین ۹/۵ تا ۲۳/۹ درجه سانتیگراد در نوسان بوده است (سازمان هواشناسی شهرستان پلدختر، ۱۳۹۹).

### یافته‌های پژوهش

#### بررسی وضعیت ابعاد مختلف جامعه میزبان

جهت بررسی اثرات گردشگری بر هریک از ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، زیست محیطی و کالبدی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. در این آزمون عدد ۳ را به عنوان میانگین مطلوب در نظر گرفته شده است. در اینجا اثرات مثبت و منفی گردشگری بر ابعاد مختلف در نظر گرفته شده است. چنانچه میانگین بدست آمده بالاتر از میانگین مطلوب (۳) باشد اثرات گردشگری مثبت بوده است و چنانچه میانگین بدست آمده کوچکتر از میانگین مطلوب (۳) باشد اثرات گردشگری منفی بوده است

#### وضعیت بعد اقتصادی از نگاه جامعه میزبان

جهت بررسی اثرات گردشگری بر وضعیت بعد اقتصادی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. از میان ۱۴ گویه مورد بررسی ۲ گویه میانگین پایین‌تر از میانگین حد مطلوب و ۱۲ گویه میانگین بالاتر از حد مطلوب دارد. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان چنین بیان کرد که گردشگری بر ۱۲ گویه بعد اقتصادی اثرات مثبت و بر ۲ گویه اثرات منفی داشته است. گویه افزایش ساخت و ساز در روستا با میانگین ۳/۴۱۱ بیشترین میانگین در بین سایر گویه‌های بعد اقتصادی به خود اختصاص داده است و گویه افزایش قیمت زمین و مسکن در روستا با میانگین ۲/۶۶۶ کم‌ترین میانگین را در بین سایر گویه‌های اقتصادی به خود اختصاص داده است. در نهایت اثرات گردشگری

بر بعد اقتصادی با میانگین ۳/۱۵۷ بالاتر از میانگین مطلوب و مثبت بوده است. نتایج آزمون از رضایت نسبی جامعه میزبان از اثرات گردشگری بر بعد اقتصادی را نشان می‌دهد؛ چنان که گردشگری باعث افزایش سطح اشتغال در روستا، ایجاد بازارهای جدید برای محصولات محلی در روستا، افزایش درآمد روستاییان، افزایش قدرت خرید ساکنین روستا، افزایش تولید محصولات کشاورزی، افزایش جذب سرمایه در بخش خصوصی در روستا، رونق خدمات وابسته به ساخت و ساز مثل بنایی، نجاری، سنگ کاری و غیره در روستا، رونق ساخت و ساز در روستا، جذب بیشتر بودجه های دولتی در روستا، ایجاد خدمات خرده فروشی در روستا، افزایش قیمت زمین کشاورزی در روستا و تنوع بخشی به منابع درآمدی روستاییان شده است که همه این موارد از آثار مثبت گردشگری است. همچنین باعث افزایش قیمت زمین و مسکن در روستا و افزایش هزینه های زندگی ساکنین روستا شده است که به نوعی این موارد از اثرات منفی گردشگری بر جامعه میزبان در بعد اقتصادی است.

جدول ۲. بررسی اثرات گردشگری بر بعد اقتصادی جامعه میزبان با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

مطلوبیت عدد مورد آزمون=۳						
مقدار	میانگین	سطح معنی	اختلاف	فاصله اطمینان	گویه	
آماره (t)	عددی	داری	میانگین	درصد	حد بالا	حد پایین
۵/۳۳۴	۳/۲۲۳	۰/۰۰۳	۰/۲۲۳	۰/۱۴۵	۰/۳۵۵	۰/۱۴۵
۵/۴۶۶	۳/۲۷۶	۰/۰۰۰	۰/۲۷۶	۰/۱۳۳	۰/۳۹۲	۰/۱۳۳
۵/۳۳۰	۳/۲۰۹	۰/۰۰۲	۰/۲۰۹	۰/۱۱۴	۰/۲۸۸	۰/۱۱۴
-۴/۳۴۴	۲/۶۶۶	۰/۰۰۰	-۰/۳۳۴	-۰/۴۶۶	-۰/۲۱۳	-۰/۴۶۶
-۳/۶۵۶	۲/۸۲۲	۰/۰۰۰	-۰/۱۸۸	-۰/۲۶۷	-۰/۱۳۲	-۰/۲۶۷
۵/۳۱۱	۳/۱۸۸	۰/۰۰۰	۰/۱۸۸	۰/۱۰۹	۰/۲۶۴	۰/۱۰۹
۵/۲۲۲	۳/۱۰۳	۰/۰۰۰	۰/۱۰۳	۰/۰۶۴	۰/۱۸۹	۰/۰۶۴
۵/۹۰۹	۳/۴۱۱	۰/۰۰۰	۰/۴۱۱	۰/۲۶۶	۰/۵۶۶	۰/۲۶۶
۵/۸۵۵	۳/۳۱۰	۰/۰۰۳	۰/۳۱۰	۰/۲۴۱	۰/۴۵۴	۰/۲۴۱
۵/۳۰۲	۳/۱۷۷	۰/۰۰۰	۰/۱۷۷	۰/۱۰۸	۰/۲۹۴	۰/۱۰۸
۵/۳۹۹	۳/۲۵۱	۰/۰۰۰	۰/۲۵۱	۰/۱۵۹	۰/۳۶۱	۰/۱۵۹
۵/۱۷۹	۳/۰۹۹	۰/۰۰۶	۰/۰۹۹	۰/۰۴۸	۰/۱۷۰	۰/۰۴۸
۵/۲۹۷	۳/۱۷۳	۰/۰۰۰	۰/۱۷۳	۰/۱۳۷	۰/۲۹۸	۰/۱۳۷
۵/۸۰۷	۳/۲۸۸	۰/۰۰۰	۰/۲۸۸	۰/۱۶۶	۰/۳۶۱	۰/۱۶۶
۵/۲۱۲	۳/۱۵۷	۰/۰۰۰	۰/۱۵۷	۰/۰۹۳	۰/۲۷۰	۰/۰۹۳

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

### وضعیت بعد اجتماعی از نگاه جامعه میزبان

جهت بررسی اثرات گردشگری بر وضعیت بعد اجتماعی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. از میان ۱۱ گویه مورد بررسی همه گویه‌ها میانگین بالاتر از حد مطلوب دارد. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان چنین بیان کرد که گردشگری بر همه گویه‌های بعد اجتماعی اثرات مثبت داشته است. از میان گویه‌های مورد بررسی گویه افزایش تعامل مردم روستا با مهمانان (گردشگران) با میانگین ۳/۳۷۳ بیشترین میانگین در بین سایر گویه‌های بعد اجتماعی به خود اختصاص داده است و گویه تغییر پوشش سنتی مردم روستا با میانگین ۳/۱۷۹ کم‌ترین میانگین را در بین سایر گویه‌های اجتماعی به خود اختصاص داده است. در نهایت اثرات گردشگری بر بعد اجتماعی با

میانگین ۳/۲۲۰ بالاتر از میانگین مطلوب و مثبت ارزیابی شده است. نتایج آزمون نشان داد که اثرات گردشگری بر همه گویه‌های بعد اجتماعی مثبت بوده است و روستاییان رضایت نسبی از این تاثیرات داشته‌اند. همچنان که این اثرات در روستاهای مورد مطالعه باعث کاهش مهاجرت از روستا، افزایش انگیزه ماندگاری در روستا، افزایش سطح رفاه و کیفیت زندگی در روستا، الگوپذیری مردم روستا از گردشگران (نوع پوشش، ت در افزایش رواج صنایع دستی، گویش، استفاده از مبلمان در منزل و داشتن اتاق خصوصی) در روستا، ایجاد امکانات رفاهی در روستا، ناامنی در روستا، افزایش سطح سواد و تحصیلات اهالی روستا، افزایش سطح سواد و تحصیلات اهالی روستا، افزایش تعامل مردم روستا با مهمانان (گردشگران)، تغییر خیلی کم پوشش سنتی مردم بومی روستا و تغییر کم پوشش سنتی مردم روستا شده است.

### جدول ۳. بررسی اثرات گردشگری بر بعد اجتماعی جامعه میزبان با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

مطلوبیت عدد مورد آزمون=۳						
گویه	آماره (t)	مقدار	میانگین	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد حدپایین
ایجاد امکانات رفاهی در روستا	۵/۸۱۳	۳/۲۶۳	۰/۰۰۰	۰/۲۶۳	۰/۳۴۴	۰/۱۲۸
تاسیس مکان های اقامتی در روستا	۵/۹۰۷	۳/۳۰۷	۰/۰۰۰	۰/۳۹۷	۰/۴۲۲	۰/۲۳۸
ایجاد پارک ها و مراکز تفریحی در روستا	۵/۶۱۱	۳/۱۶۵	۰/۰۰۳	۰/۱۶۵	۰/۲۴۴	۰/۱۰۳
تخصیص منافع حاصل از گردشگری در روستا	۵/۵۰۷	۳/۱۲۲	۰/۰۰۱	۰/۱۲۲	۰/۱۷۶	۰/۰۷۰
افزایش رواج صنایع دستی	۵/۷۰۲	۳/۱۸۸	۰/۰۰۴	۰/۱۸۸	۰/۲۸۸	۰/۱۱۵
تغییر فرهنگ سنتی روستا	۵/۷۳۳	۳/۲۰۵	۰/۰۰۳	۰/۲۰۵	۰/۳۳۲	۰/۱۳۹
افزایش احساس غرور نسبت به فرهنگ و زبان مردم روستا	۵/۵۵۵	۳/۱۴۹	۰/۰۰۰	۰/۱۴۹	۰/۲۱۱	۰/۰۹۸
افزایش سطح سواد و تحصیلات اهالی روستا	۵/۸۸۶	۳/۲۹۳	۰/۰۰۱	۰/۲۹۳	۰/۳۷۷	۰/۱۷۶
افزایش تعامل مردم روستا با مهمانان (گردشگران)	۵/۹۸۵	۳/۳۷۳	۰/۰۰۰	۰/۳۷۳	۰/۴۲۸	۰/۲۰۴
تغییر پوشش سنتی مردم بومی روستا	۵/۷۲۴	۳/۱۷۹	۰/۰۰۰	۰/۱۷۹	۰/۲۶۶	۰/۱۲۸
حفظ و احیاء فرهنگ محلی	۵/۶۹۵	۳/۱۸۱	۰/۰۰۷	۰/۱۸۱	۰/۲۳۳	۰/۱۴۴
جمع (اجتماعی)	۵/۷۶۶	۳/۲۲۰	۰/۰۰۰	۰/۲۲۰	۰/۳۵۵	۰/۱۴۱

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

### وضعیت بعد زیرساختی از نگاه جامعه میزبان

جهت بررسی اثرات گردشگری بر وضعیت بعد زیرساختی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. از میان ۸ گویه مورد بررسی همه گویه‌ها میانگین بالاتر از حد مطلوب دارند. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان چنین بیان کرد که گردشگری بر بعد زیرساختی اثرات مثبت داشته است. از میان گویه‌های مورد بررسی گویه دسترسی به شبکه معابر اصلی با میانگین ۳/۳۷۱ بیشترین میانگین در بین سایر گویه‌های بعد زیرساختی به خود اختصاص داده است و گویه دسترسی به نهاد های امداد رسان با میانگین ۳/۰۹۱ کم‌ترین میانگین را در بین سایر گویه‌های بعد زیرساختی به خود اختصاص داده است. در نهایت اثرات گردشگری بر بعد زیرساختی با میانگین ۳/۲۲۱ بالاتر از میانگین مطلوب و مثبت ارزیابی شده است. نتایج آزمون نشان داد که اثرات گردشگری بر بعد زیرساختی مثبت بوده است. چنان که اثرات مثبت باعث برخورداری روستاها از آب لوله کشی روستا، برخورداری

روستاها از شبکه برق مناسب، دسترسی به پلیس و نیروی انتظامی، برخورداری از شبکه بهداشتی مناسب، برخورداری روستا از گاز خانگی و بهبود کیفیت و کمیت راه‌های ارتباطی در روستاها شده است.

**جدول ۴. بررسی اثرات گردشگری بر بعد زیرساختی جامعه میزبان با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای**

مطلوبیت عدد مورد آزمون=۳					
گویه	آماره (t)	مقدار میانگین عددی	سطح معنی داری	اختلاف میانگین	فاصله اطمینان ۹۵ درصد
				حدبالا	حدپایین
برخورداری روستاها از آب لوله کشی	۵/۳۶۵	۳/۲۷۸	۰/۰۰۰	۰/۲۷۸	۰/۳۴۳
برخورداری روستاها از شبکه برق مناسب	۵/۱۶۷	۳/۱۰۹	۰/۰۰۰	۰/۱۰۹	۰/۲۵۹
دسترسی به نهاد های امداد رسان	۵/۱۲۱	۳/۰۹۲	۰/۰۰۲	۰/۰۹۲	۰/۱۷۶
دسترسی به پلیس و نیروی انتظامی	۵/۲۷۸	۳/۲۳۴	۰/۰۰۱	۰/۲۳۴	۰/۳۲۲
دسترسی به شبکه معابر اصلی	۵/۶۲۸	۳/۳۷۱	۰/۰۰۰	۰/۳۷۱	۰/۴۶۶
برخورداری از شبکه بهداشتی مناسب	۵/۲۹۹	۳/۲۱۰	۰/۰۰۱	۰/۲۱۰	۰/۳۲۲
برخورداری روستا از گاز خانگی	۵/۱۹۳	۳/۱۳۱	۰/۰۰۰	۰/۱۳۱	۰/۲۵۵
بهبود کیفیت و کمیت راه‌های ارتباطی	۵/۶۱۹	۳/۳۴۵	۰/۰۰۵	۰/۳۴۵	۰/۴۴۸
جمع (زیرساختی)	۵/۳۱۲	۳/۲۲۱	۰/۰۰۰	۰/۲۲۱	۰/۳۰۹

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

**وضعیت بعد کالبدی از نگاه جامعه میزبان**

جهت بررسی اثرات گردشگری بر وضعیت بعد کالبدی از آزمون تی تک نمونه‌ای استفاده شده است. از میان ۱۰ گویه مورد بررسی همه گویه‌ها میانگین بالاتر از حد مطلوب دارد. بنابراین با توجه به نتایج بدست آمده می‌توان چنین بیان کرد که گردشگری بر همه گویه‌های بعد کالبدی اثرات مثبت داشته است. از میان گویه‌های مورد بررسی گویه افزایش دسترسی به خدمات حمل و نقل با میانگین ۳/۳۲۳ بیشترین میانگین در بین سایر گویه‌های بعد کالبدی به خود اختصاص داده است و گویه بکارگیری مصالح مناسب در ساخت مسکن با میانگین ۳/۱۰۷ کم‌ترین میانگین را در بین سایر گویه‌های کالبدی به خود اختصاص داده است. در نهایت اثرات گردشگری بر بعد کالبدی با میانگین ۳/۲۲۴ بالاتر از میانگین مطلوب و مثبت ارزیابی شده است. نتایج آزمون نشان داد که گردشگری اثرات مثبت بر روی گویه‌های بعد کالبدی داشته است و اثرات منفی در این بعد وجود ندارد. بنابراین اثرات مثبت بدین صورت است که باعث بهبود و مرمت مراکز تاریخی، افزایش دسترسی به خدمات حمل و نقل، بکارگیری مصالح مناسب در ساخت مسکن، افزایش ساخت و سازهای مسکونی در روستا، گسترش امکانات اقامتی (هتل، خانه سازمانی) در روستا، گسترش امکانات پذیرایی (رستوران و...) در روستا و گسترش الگوی معماری جدید در روستا شده است. البته یادآور می‌شود که در این روستاها هتل یا مسافرخانه‌ای وجود ندارد ولی خانه‌هایی در روستا وجود دارد که به گردشگران در صورت تقاضا به صورت روزانه اجاره داده می‌شود و منظور از گسترش امکانات اقامتی در روستا بیشتر در این زمینه است.

جدول ۵. بررسی اثرات گردشگری بر بعد کالبدی جامعه میزبان با استفاده از آزمون تی تک نمونه‌ای

مطلوبیت عدد مورد آزمون=۳					
مقدار	میانگین	سطح	اختلاف	فاصله اطمینان	گویه
آماره (t)	عددی	معنی	میانگین	۹۵ درصد	
		داری	حدبالا	حدپایین	
۵/۴۴۴	۳/۲۶۱	۰/۰۰۳	۰/۲۶۱	۰/۳۲۶	بهبود و مرمت مراکز تاریخی
۵/۸۷۸	۳/۳۲۳	۰/۰۰۰	۰/۳۲۳	۰/۴۱۲	افزایش دسترسی به خدمات حمل و نقل
۵/۳۷۷	۳/۱۰۷	۰/۰۰۰	۰/۱۰۷	۰/۱۷۶	بکارگیری مصالح مناسب در ساخت مسکن
۵/۵۶۵	۳/۲۹۸	۰/۰۰۰	۰/۲۹۸	۰/۳۶۷	ساخت مکانهای تفریحی در روستا
۵/۴۰۸	۳/۲۲۶	۰/۰۰۱	۰/۲۲۶	۰/۳۴۴	افزایش ساخت و سازهای مسکونی در روستا
۵/۳۹۷	۳/۱۱۹	۰/۰۰۰	۰/۱۱۹	۰/۲۰۸	گسترش امکانات اقامتی (هتل، خانه سازمانی) در روستا
۵/۴۵۵	۳/۲۶۵	۰/۰۰۰	۰/۲۶۵	۰/۳۲۰	گسترش امکانات پذیرایی (رستوران و...) در روستا
۵/۳۹۶	۳/۱۹۶	۰/۰۰۰	۰/۱۹۶	۰/۳۱۲	گسترش الگوی معماری جدید در روستا
۵/۳۹۰	۳/۲۲۴	۰/۰۰۰	۰/۲۲۴	۰/۳۰۶	جمع (کالبدی)

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

بررسی اثرات گردشگری بر ابعاد جامعه میزبان

جهت بررسی اثرات گردشگری بر ابعاد جامعه میزبان از آزمون رگرسیون چند متغیره و آزمون فیشر استفاده شده است. همان طور که در جدول شماره ۶ مشاهده می‌شود مقدار ضریب تعیین برابر است با ۰/۸۸۳ که نشان می‌دهد که متغیر مستقل ۰/۸۸ درصد از متغیر وابسته را تبیین می‌کند که این نشان می‌دهد بین گردشگری و ابعاد جامعه میزبان با توجه به سطح معناداری بدست آمده که برابر با ۰/۰۰۱ است رابطه کاملاً معنی دار و منسجمی برقرار است. به عبارتی می‌توان چنین بیان کرد که اثرات گردشگری بر ابعاد مختلف چشمگیر بوده است. چنان‌که اثرات گردشگری بر همه ابعاد مهم از اقتصادی، اجتماعی، زیرساختی و کالبدی با توجه به سطح معناداری بدست آمده معنادار بوده است (جدول ۶ و ۷).

جدول ۶. تحلیل واریانس اثرات گردشگری بر ابعاد مختلف جامعه میزبان

خطای معیار	ضریب تعیین تصحیح شده	ضرب تعیین	ضریب همبستگی چندگانه
۰/۰۲۱	۰/۸۷۱	۰/۸۸۳	۰/۸۴۳

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

جدول ۷. تحلیل واریانس مبتنی بر وجود رابطه خطی اثرات گردشگری و ابعاد مختلف جامعه میزبان

مولفه	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آمار F	سطح معنادار
اثر رگرسیون	۹/۶۵۵	۴	۵/۶۶۷	۴۶/۳۳۳	۰/۰۰۱
باقیمانده	۲/۲۳۲	۳۴۷	۰/۰۰۱		
جمع	۱۱/۸۸۷	۳۵۱			

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

نتایج جدول شماره ۸ نشان می‌دهد که سطح معناداری برای تمام متغیرها کمتر از سطح ۰/۰۱ است که این نشان دهنده این است که می‌توان نتایج را به کل جامعه آماری تعمیم داد. بنابراین با این توصیف گردشگری بیشترین تاثیر

را بر بعد اقتصادی و بعد کالبدی به ترتیب با مقدار بتای ۰/۳۸۸ و ۰/۳۲۱ داشته است؛ و کم‌ترین تاثیر با ضریب بتای ۰/۱۳۳، بر بعد اجتماعی و بعد زیرساختیبا ضریب بتای ۰/۲۶۵ در روستاهای مورد مطالعه داشته است. بنابراین با توجه به نتایج به دست آمده می‌توان چنین بیان کرد که گردشگری بر همه ابعاد مورد بررسی تاثیر گذار بوده است ولی بر دو بعد اقتصادی و کالبدی بیشترین تاثیر را داشته است. چنان که باعث افزایش سطح اشتغال در روستا، ایجاد بازارهای جدید برای محصولات محلی در روستا، افزایش درآمد روستاییان، افزایش قدرت خرید ساکنین روستا، افزایش تولید محصولات کشاورزی، افزایش جذب سرمایه در بخش خصوصی در روستا، رونق خدمات وابسته به ساخت و ساز مثل بنایی، نجاری، سنگ کاری و غیره در روستا، رونق ساخت و ساز در روستا، جذب بیشتر بودجه های دولتی در روستا، ایجاد خدمات خرده فروشی در روستا، افزایش قیمت زمین کشاورزی در روستا و تنوع بخشی به منابع درآمدی روستاییان شده است که همه این موارد از آثار مثبت گردشگری است. بهبود یافتن وضعیت جاده های روستا، افزایش دسترسی به خدمات حمل و نقل، بکارگیری مصالح مناسب در ساخت مسکن، افزایش امکانات زیرساختی (گاز، برق، تلفن و...) در روستا، افزایش ساخت و سازهای مسکونی در روستا، گسترش امکانات اقامتی (هتل، خانه سازمانی) در روستا، گسترش امکانات پذیرایی (رستوران و...) در روستا و گسترش الگوی معماری جدید در روستا شده است. البته یادآور می‌شود که در این روستا هتل یا مسافرخانه‌ای وجود ندارد ولی خانه‌هایی در روستا وجود دارد که به گردشگران در صورت تقاضا به صورت روزانه اجاره داده می‌شود و منظور از گسترش امکانات اقامتی در روستا بیشتر در این زمینه است.

جدول ۸. ضریب رگرسیون متغیرهای مستقل (اثرات گردشگری) و متغیر وابسته (جامعه میزبان)

متغیرها	ضریب استاندارد	ضریب غیر استاندارد		T	سطح معناداری
		B	خطای استاندارد		
متغیر وابسته (جامعه میزبان)	-	۰/۲۵	۰/۳۴	۲/۱۲۹	۰/۰۶۵
اقتصادی	۰/۳۸۸	۰/۰۰۵	۰/۳۱۳	۵/۷۷۷	۰/۰۰۰
اجتماعی	۰/۱۳۳	۰/۰۰۷	۰/۱۰۷	۴/۶۸۷	۰/۰۰۰
کالبدی	۰/۳۲۱	۰/۰۰۸	۰/۲۸۷	۵/۶۶۵	۰/۰۰۰
زیرساختی	۰/۲۶۵	۰/۰۰۷	۰/۲۰۲	۴/۸۷۸	۰/۰۰۰

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۳۹۹

### نتیجه گیری

گردشگری اغلب به خاطر اثرات مثبت بالقوه‌ای که دارد، توسط دولت و سایر آژانس‌های توسعه انتخاب و حمایت می‌شود و سیاست‌ها و استراتژی‌های گوناگونی هم برای تقویت این اثرات مثبت و هم برای کنترل یا از بین بردن پیامدهای منفی آن به کار گرفته می‌شوند. در این میان، گردشگری مبتنی بر جامعه میزبان یک استراتژی بالقوه موثر برای اتصال کسب و کار گردشگری با اهداف محلی توسعه پایدار و حفاظت زیست محیطی بلند مدت است. گردشگری مبتنی بر جامعه میزبان می‌تواند علاوه بر ارائه مزایای اقتصادی، رهبری محلی موثر داشته و حتی موجب توانمندسازی گردد. این پژوهش با هدف ارزیابی اثرات گردشگری بر ابعاد مختلف جامعه میزبان مطالعه موردی روستای تمین، شهرستان میرجاوه در پنج فصل ارائه شده است.



نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای نشان داد که گردشگری باعث بهبود یافتن وضعیت ابعاد اقتصادی، اجتماعی، زیرساختی و کالبدی شده است چرا که میانگین بدست آمده برای بعد اقتصادی با میانگین ۳/۱۵۷، بعد اجتماعی با میانگین ۳/۲۲۰، بعد زیرساختی با میانگین ۳/۲۲۱ و بعد کالبدی با میانگین ۳/۲۲۴ بالاتر از میانگین مطلوب ارزیابی شده‌اند. نتایج رگرسیون چند متغیره نشان داد که گردشگری بیشترین تاثیر را بر بعد اقتصادی و بعد کالبدی به ترتیب با مقدار بتای ۰/۳۸۸ و ۰/۳۲۱ داشته است؛ و کم‌ترین تاثیر با ضریب بتای ۰/۱۳۳، بر بعد اجتماعی و بعد زیرساختی با ضریب بتای ۰/۲۶۵ در روستاهای مورد مطالعه داشته است. همچنین نتایج نشان داد که گردشگری بر ابعاد اجتماعی و کالبدی تنها اثرات مثبت داشته است و بر ابعاد اقتصادی و زیست محیطی علاوه بر اثرات مثبت اثرات منفی نیز داشته است.

نتایج پژوهش نشان دهنده این مهم است که گردشگری اثرات مثبت فراوانی بر روی جامعه میزبان می‌گذارد اگرچه اثرات منفی نیز دارد ولی اثرات مثبت باعث رونق فعالیت‌های مختلف در روستاها شده است و علاوه بر این که باعث بهبود شرایط اقتصادی روستاها شده سبب رشد و توسعه زیرساخت‌های روستا بهبود شرایط اجتماعی و فرهنگی و همچنین بهتر شدن امکانات رفاهی و تفریحی در سطح روستاها شده است و مانع از مهاجرت روستاییان به شهرهای مجاور شده است.

نتایج پژوهش عادل (۱۳۹۱) که به بررسی نگرش جامعه میزبان نسبت به گردشگری و پیامدهای آن در یک بافت زنده تاریخی پراخت نشان داد که از بعد اجتماعی گردشگری در وضعیت پایداری قرار دارد که این نتایج با یافته‌های این پژوهش که نشان داد گردشگری بر بعد اجتماعی اثرات منفی نداشته است همخوانی دارد. نتایج پژوهش تقدیسی و همکاران (۱۳۹۱) نشان داد که گردشگری تاثیر مثبتی نظیر افزایش آگاهی‌های عمومی و بالا رفتن سطح استانداردهای زندگی مردم داشته است که با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. نتایج پژوهش مطیعی لنگرودی و رضائیه آزادی (۱۳۹۲) نشان داد که گردشگری اثرات مثبتی همچون ایجاد اشتغال برای جوانان و افزایش درآمد برای ساکنین محلی و اثرات منفی مانند افزایش قیمت زمین برای ساکنین محلی به دنبال داشته است با نتایج این پژوهش مطابقت دارد. نتایج پژوهش محمدی و همکاران (۱۳۹۶) نشان داد که همه ابعاد معیشت پایدار (بعد انسانی، اجتماعی، طبیعی، فیزیکی، مالی) تاثیر معنی داری را بر معیشت پایدار روستاییان دارند. همچنین نتایج براساس تحلیل مسیر حاکی از آن است که همه ابعاد تاثیر مستقیم و غیر مستقیمی بر معیشت پایدار روستایی دارند که با نتایج این پژوهش همخوانی دارد. نتایج پژوهش دهقانی و عادل ساردویی (۱۳۹۷) نشان داد که گردشگری باعث تغییر پوشش سستی در جامعه مورد مطالعه شده است که این نتایج با یافته‌های این پژوهش همخوانی ندارد.

### پیشنهادات

نتایج پژوهش نشان داد گردشگری بیشترین تاثیر را بر بعد اقتصادی داشته است بنابراین پیشنهاد می‌شود شرایطی فراهم شود تا از حداکثر پتانسیل‌های گردشگری روستا استفاده شود و هم تعداد گردشگران به روستا افزایش یابد تا شرایط اقتصادی ساکنین روستا نیز با افزایش تعداد گردشگران بهبود یابد.

نتایج نشان داد که گردشگری باعث افزایش اشتغال شده است. بنابراین پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی توسعه مهارت‌های کارآفرینی و خدمات رسانی برای مردم محلی افزایش یابد تا ساکنین بتوانند با افزایش آگاهی‌های خود و

بهبود مهارت‌ها به نقش آفرینی موثر در این صنعت بپردازند. فدان مهارت‌های کارآفرینی در روستای تمین عمده-ترین محرومیت آنان از کسب و کار گردشگری و منافع حاصل از آن است. استفاده هوشمندانه از تغییرات حاصل از ورود گردشگران به نحوی که بتوان رفتارهای اجتماعی افراد را به سمت و سوی تغییرات مثبت سوق داده و از تغییرات مثبت حاصل از ورود گردشگران حمایت و با تغییرات منفی و مخرب مقابله کرد.

#### منابع

- اجزاء شکوهی، محمد؛ بوذرجمهری، خدیجه؛ ایستگلدی، مصطفی و مودودی، مهدی، (۱۳۹۳)، بررسی اثرات گردشگری بر کیفیت زندگی جامعه میزبان نمونه مطالعاتی شهر بندر ترکمن، فصلنامه فضای جغرافیای، سال ۱۴، شماره ۲۷، صص ۱۰۱-۱۲۵.
- احمدی، منیژه، (۱۳۹۷)، تحلیل عوامل موثر بر توسعه گردشگری فرهنگی و اثرات آن در پایداری اقتصادی نواحی روستایی استان زنجان، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ۳-ا، سال ۸، شماره ۲۹، صص ۷۹-۹۲.
- اسدی، سارا، (۱۳۹۲)، ارزیابی سطح تاثیرگذاری الگوهای مختلف تبلیغات و بازاریابی توریسم بر تقاضای گروه-های مختلف گردشگری با تاکید بر گردشگری شهری، مطالعه موردی: شهر تبریز، پایان نامه کارشناسی ارشد برنامه ریزی توریسم، گروه جغرافیا، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه زنجان، زنجان.
- امرابی، ایمان، (۱۳۹۴)، تدوین استراتژی توسعه صنعت گردشگری شهرستان پلدختر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه اصفهان، دانشکده جغرافیا و برنامه ریزی، گروه برنامه ریزی گردشگری، اصفهان.
- بذرافشان، جواد؛ طولابی نژاد، مهرشاد و طولابی نژاد، میثم، (۱۳۹۷)، تحلیل فضایی تفاوت‌های تاب‌آوری در نواحی شهری و روستایی در برابر مخاطرات طبیعی مورد مطالعه: شهرستان پلدختر، فصلنامه پژوهش‌های روستایی، دوره ۹، شماره ۱، صص ۱۱۶-۱۳۵.
- تقدیسی، احمد؛ تقوایی، مسعود و پیری، سیامک، (۱۳۹۱)، تحلیلی بر نگرش جامعه میزبان به اثرات اجتماعی-فرهنگی گردشگری شهرستان دالاهو، مجله برنامه ریزی فضایی، سال دوم، شماره ۱، پیاپی ۵، صص ۱۲۱-۱۴۰.
- حیبی، فاتح و مصطفی زاده، سانا، (۱۳۹۶)، بررسی رفتارهای محیط زیستی گردشگران دریاچه‌ی زیروار مریوان، مجله جغرافیا و توسعه، شماره ۴۷، صص ۱۶۳-۱۸۴.
- حسام، مهدی، (۱۳۹۵)، سنجش نگرش جامعه میزبان به تاثیرات اقتصادی، اجتماعی و محیط زیستی توسعه گردشگری مطالعه موردی روستاهای بخش لاریجان شهرستان آمل، مجله آمایش جغرافیایی فضا، سال ۶، شماره ۲۱، صص ۶۰-۴۵.
- حسینی، سیدفرها؛ احمدی، پرویز و خداداحسینی، سیدحسن، (۱۳۸۹)، بررسی تاثیرگذاری توسعه‌ی گردشگری قومی بر موضوعات اجتماعی فرهنگی جامعه: مطالعه موردی روستاهای هدف گردشگری استان کرمانشاه، مجله‌ی مدیریت شهری، شماره ۲۶، صص ۱۶۲-۱۷۶.
- حیدری ساربان، وکیل، (۱۳۹۶)، عوامل موثر بر توسعه گردشگری روستایی از دیدگاه مردم محلی مطالعه موردی دهستان سردابه شهرستان اردبیل، فصلنامه گردشگری و توسعه، سال ۶، شماره ۳، صص ۱۷۷-۱۹۸.

- دهقانی، امین و عادل‌ی ساردوئی، محسن، (۱۳۹۷)، تاثیر توسعه گردشگری روستایی بر مولفه های گردشگری روستایی مطالعه موردی شهرستان جیرفت، مجله روستا و توسعه، سال ۲۱، شماره ۱، صص ۷۱-۹۰.
- رسولی، محمد، (۱۳۹۴)، بررسی میزان تاثیر عناصر فرهنگی بر نگرش جامعه میزبان در حمایت از توسعه گردشگری مطالعه موردی شهر پیرانشهر، پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، دانشکده مدیریت و حسابداری، رشته مدیریت جهانگردی، گرایش برنامه ریزی توسعه، تهران.
- رضوانی، محمدرضا، (۱۳۹۰)، برنامه ریزی توسعه روستایی در ایران، تهران، نشر قومس.
- رضوانی، محمدرضا، (۱۳۹۰)، توسعه گردشگری روستایی با رویکرد پایدار، انتشارات دانشگاه تهران.
- سازمان ایرانگردی و گردشگری. (۱۳۷۶). راهنمای سیاحتی ایران. تهران: ناشر سازمان میراث فرهنگی. چاپ اول.
- سازمان هواشناسی شهرستان پلدختر، (۱۳۹۹)، ایستگاه سینوپتیک شهر پلدختر.
- طولابی نژاد، مهرشاد، (۱۳۹۲)، تحلیل اثرات هدفمند سازی یارانه ها بر توانمندسازی و رفاه خانوارهای روستایی : مطالعه موردی دهستان جایدر شهرستان پلدختر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا، گرایش برنامه ریزی روستایی، زنجان.
- عادل‌ی، سمیرا، (۱۳۹۱)، بررسی نگرش جامعه میزبان نسبت به گردشگری و پیامدهای آن در یک بافت زنده تاریخی، مجله هنرهای زیبا- معماری و شهرسازی، دوره ۱۷، شماره ۴، صص ۸۱-۹۴.
- عزیزی، مصطفی، (۱۳۹۶)، واکاوی موانع و راهکارهای توسعه بازاریابی انجیر سیاه شهرستان پلدختر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه لرستان، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا، خرم آباد.
- علیقلی زاده فیروزجان‌ب، ناصر؛ رمضان زاده لسبویی و اسمعیلی، مجید، (۱۳۹۳)، سنجش نگرش و گرایش جامعه میزبان له توسعه گردشگری در نواحی روستایی مناطق بیابانی و کویری مطالعه موردی نواحی روستایی شهرستان خورو بیابانک، مجله مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، سال ۵، شماره ۱۸، صص ۳۷-۵۳.
- قنبری، سیروس؛ فاسمی، مریم و جوپاری، مرضیه، (۱۳۹۲)، بررسی اثرات گردشگری بر توسعه روستایی از دیدگاه جامعه میزبان مطالعه موردی بخش ماهان شهرستان کرمان، مجله آمایش جغرافیایی فضا، سال ۳، شماره ۹، صص ۱۹-۴۶.
- کرمی، خدایار، (۱۳۹۲)، تحلیلی بر نقش و تاثیر جاده ترانزیتی خرم آباد-پل زال در توسعه شهر پلدختر، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه یزد، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، گروه جغرافیا، یزد.
- کوهی حبیبی، نازنین، (۱۳۹۵)، بررسی عوامل موثر بر حمایت جامعه میزبان از توسعه گردشگری شهری مطالعه موردی شهر اصفهان محله جلفا، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه هنر، دانشکده معماری و شهرسازی، رشته برنامه ریزی شهری، اصفهان.
- محمدی، سعدی؛ مرادی، اسکندر و رشیدی، زبیده، (۱۳۹۶)، اثرات گردشگری بر معیشت پایدار خانوارهای روستایی از دید جامعه میزبان مطالعه موردی بخش اورامان شهرستان سروآباد، مجله جغرافیا، دوره جدید، سال ۱۵، شماره ۵۲، صص ۱۲۱-۱۳۶.

مطیعی لنگرودی، سیدحسن و رضائیه آزادی، مریم، (۱۳۹۲)، ارزیابی اثرات اقتصاد گردشگری از دیدگاه جامعه میزبان در تفرجگاه در بند ارومیه، فصلنامه اقتصاد فضا و توسعه روستایی، سال ۲، شماره ۲، پیاپی ۴، صص ۷۵-۹۱.

ملکی، ابوذر، (۱۳۹۳)، بررسی نقش گردشگری روستایی در توانمندسازی اجتماعی روستایی مطالعه موردی روستای ده زیارت شهرستان بوانات استان فارس، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه محقق اردبیلی، دانشکده علوم انسانی، گروه جغرافیا، رشته برنامه ریزی روستایی، اردبیل.

نعیمی، امیر؛ رضائی، روح اله و موسی پور، سیده کوثر، (۱۳۹۷)، میراث کشاورزی راهبرد تحقق پایدار محیط زیستی در مناطق گردشگری روستایی مطالعه موردی روستاهای بخش مرکزی باغملک و ایذه استان خوزستان، فصلنامه علمی پژوهشی آموزش محیط زیست و توسعه پایدار، سال ۶، شماره ۳، صص ۹-۲۲.

یعقوبی جویباری، اسامه، (۱۳۹۴)، تحلیل اثرات اقتصادی و اجتماعی - فرهنگی گردشگری روستایی بر جامعه میزبان مطالعه موردی نواحی روستایی محمود آباد، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه مازندران، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، رشته طبیعت گردی.

Akca, H. (2016). Assessment of rural tourism in Turkey using SWOT analysis, *Journal of Applied Sciences*, 6(13): PP.2837-2839.

Anderson, E., Bakir, A. & Wickens, E. (2015). Rural tourism development in Connemara, Ireland.

Biddulph و R,(2015), Limits to mass tourism's effects in rural peripheries, *Annals of Tourism Research*, Vol. 50, pp. 98-112.

Chuang, Sh. (2013). Residents' attitudes toward rural tourism in Taiwan: a comparative viewpoint, *Journal International Journal of Tourism Research*, Vol.15, No. 2, pp. 152-170.

Dogru, T., & Bulut, U. (2018). Is tourism an engine for economic recovery? Theory and empirical evidence. *Tourism Management*, Vol. 67, 425-434.

Fan, D. X., Liu, A., and Qiu, R. T. (2019). Revisiting the relationship between host attitudes and tourism development: A utility maximization approach, *Tourism Economics*, Vol .25, No. 2, pp. 1-43.

Fotiadis, A., Nuryyev, G., Achyldurdyeva, J., and Spyridou, A. (2019). The Impact of EU Sponsorship, Size, and Geographic Characteristics on Rural Tourism Development, *Sustainability Journal* Vol. 11 pp.1-15. doi:10.3390/su11082375.

Gavril-Pavena, (2015) Tourism opportunities for valorising the authentic traditional rural, *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Vol. 188, pp. 111 - 115.

Kevin Lo, Jie Li, Mark Wang, Cong Li, Shuzhuo Li & Ying Li .(2019). A Comparative Analysis of Participating and Non-Participating Households in Pro-Poor Tourism in Southern Shaanxi, China, *Tourism Planning & Development*, 16:3, 318-333, DOI: 10.1080/21568316.2018.1490340.

Lee, T. H., and Jan, F. H. (2019). Can community-based tourism contribute to sustainable development? Evidence from residents' perceptions of the sustainability, *Tourism Management Journal*, Vol. 70, pp. 368-380. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.09.003>.

Mathew, P.V., and Sreejesh, S.(2017). Impact of responsible tourism on destination sustainability and quality of life of community in tourism destinations, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, VOL.31, PP.83-89. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jhtm.2016.10.001>.

Matthew, O. A., Ede, Ch., Osabohien, O., Ejemeyovwi, J., Ayanda, T., and Okunbor, j. (2019). Interaction Effect of Tourism and Foreign Exchange Earnings on Economic Growth in Nigeria, *Sagepub Journal*, PP.1-16. DOI: 10.1177/0972150918812985.

Mensah, C. (2012). Residents' Perception of Socio-economic Impacts Of Tourism in Tafi Atome, Ghana. *Asian Social Science*; Vol. 8, No. 15, Pp. 2012.

Mirtaghian Rudsari, S. M., and Gharibi, N., (2019). Host-Guest Attitudes toward Socio-Cultural Carrying Capacity of Urban Tourism in Chalus, Mazandaran, *Journal of Tourism & Hospitality Research Islamic Azad University, Garmsar Branch*, Vol. 6, No 2, pp. 31-47.

Pramanik , P. D., and Ingkadijaya, R. (2017). The Impact of Tourism on Village Society and its Environmental, 1st UPI International Geography Seminar, IOP Conf. Series: Earth and Environmental Science, 145, pp. 1-10. doi :10.1088/1755-1315/145/1/012060.

Stylidis, Dimitrios; Biran, Avital; Sit, Jason & Edith M. Szivas .(2014). Residents support for tourism development. The role of residents place image and perceived tourism impacts. Tourism management, No. 45, pp. 260-274.

Wang, L., and Yotsumoto, Y. (2019). Conflict in tourism development in rural China, Tourism Management Journal, Vol. 70, pp. 188-200. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2018.08.012>.